

Úvodník

Milé čtenářky, milí čtenáři e-Věstníku, začínáme další rok a jdeme na to od lesa a čertovsky brzy, neb novoroční předsevzetí se nemají odkládat. V dnešním, vlastně tříkrálovém čísle chceme opět zrekapitulovat blížící se akce a zaměříme se

zejména na jednu velmi významnou, což zjistíte, když se začtete.

Ještě jednou si dovolíme popřát Vám všem i Vaším blízkým vše dobré v „tomto novém roce“, jak praví text dávné [renesanční písně](#).

redakce

Vzdělávání včelařů

Pražská včelařská setkávání 2016/17 – IV

Čtvrté setkání současného cyklu se bude konat opět na Elektrotechnické fakultě ČVUT v Praze – Dejvicích, a to ve **čtvrtek 19. 1. v 18 hodin**.

Tématem budou **DEBATY CHOVATELŮ VČEL S VETERINÁŘI A NAOPAK**.

Koho jsme pozvali? Vy, kdo jste viděli záznam z loňské předlouhé debaty, jenž je stále k dispozici [na webu](#), budete jistě znát pány MVDr. Pavla Texla (ÚVS – odbor Veterinární hygieny a ochrany veřejného zdraví, oddělení veterinární hygieny) a MVDr. Martina Jánošíka (ředitele odboru ochrany zdraví a pohody zvířat Městské veterinární správy v Praze). Vloni nemohla přijít paní MVDr. Markéta Kopečná, Ph.D., vedoucí oddělení ochrany zdraví zvířat a ekologie na Městské veterinární správě v Praze, veterinární inspektorka s bohatými zkušenostmi z terénu. Ale letos dorazí. Pozván byl také MVDr. Leoš Čeleda, CSc., jenž se bude nově v rámci ÚVS zabývat problematikou zdraví včel.

Pokud můžeme aspoň naznačovat, lze se těšit na hodně zajímavá témata k debatě,

např. na téma veterinární legislativy vztahující se zejména ke zdraví včel apod., na téma prvovýroby medu či na pohledy na med obecně, na kontroly jeho kvality (zprávy z nedávno proběhlých akcí), registrace a schvalování potravinářských podniků. Z praktických témat dojde např. na informace o náležitostech týkajících se přesunů včelstev v rámci republiky i zahraničí. Logicky také dojde na aktuální nákazovou situaci v Praze a v okolí, zejména pokud jde o MVP (vyhodnocení ukončených a aktuálních ochranných pásem MVP, vývoj nákazové situace v pásmech a likvidace ohnisek, vše v kontextu obsahu platných MVO.

Celý program cyklu najdete [na webu PSNV-CZ](#).

Tam také najdete pokyny k registraci. Anotace k tomuto diskusnímu večeru a představení hostů bude následovat v řádu dní.

Opět nabídneme pár zajímavostí k prodeji...

Za tým pořadatelů zve J. Matl

Olomoucká včelařská setkávání IV a V

Zimně-jarní část OVS začne **21. ledna** přednáškou **Doc. Ing. Antonína Přídala, Ph.D.**, na téma **Otravy včel**. Podrobnosti najdete na [webu PSNV](#).

Tam si také můžete rozkliknout [anotaci](#) k této přednášce.

POZOR, ZMĚNA:

V. přednáška má změněný termín: uskuteční se v sobotu 18. února!

Podrobnosti opět na webu PSNV, kde je též k dispozici [anotace](#) k přednášce.

redakce

V lednu nebude Plzeň jen o pivu

A proč tedy přijet v lednu do Plzně? No, protože v sobotu 21. 1. 2017 to v Plzni bude také o včelách. Přijet můžete na včelařskou konferenci o vosku „**Vogl 2017**“.

Ráno zahájíme krátkou připomínkou výročí české mezistěny zhotovené na historicky prvním kovovém lisu českého faráře Františka Vogla.

A hned poté začneme včelařit.

Následující příspěvek Jana Hrdličky shrne dosavadní poznatky o složení včelího vosku a soustředí se na porovnání složení panenského díla a komerčně dodávaných mezistěn, především na dosud publikované výsledky, které ukazují na kontaminaci vosků rezidui léčiv i některých dalších látek. Budou zmíněna rizika přenosu těchto látek do medu i jejich možný vliv na včely samotné.

V další přednášce Bronislava Gruny budou na základě publikovaných výsledků výzkumů stručně naznačeny problémy s falšováním vosku při obchodu s voskem nejen u nás, ale i ve světě. To přece zajímá každého, komu není lhostejné, co vkládá včelám do úlu a z jakého díla pak vytáčí svůj med.

Asi málokdo slyšel o hormonálních disruptorech. Co to je a jaký je jejich vliv na naše reprodukční zdraví a proč jsou dnes středem zájmu vědců – tedy téma, které

úzce souvisí i s příměsemi a rezidui ve vosku a přímo se jich týká. Ale nejen jich, jak uslyšíme v další přednášce.

„Moderní člověk je denně vystaven látkám, které představují hrozbu pro jeho zdraví. Protože se jedná o látky kontaminující životní prostředí, znamenají závažnou hrozbu také pro volně žijící živočichy. Vedle člověka samotného jsou velmi ohroženou skupinou právě včely. Úkolem současné vědy je zhodnotit riziko takových kontaminantů a hledat způsoby, jak eliminovat jejich nežádoucí dopady na prostředí a tvory v něm žijící,“ říká Jan Nevorál, vědecký pracovník, který nás ve svém příspěvku do složitosti celé problematiky nechá nahlédnout.

Příspěvek Zdeňka Klímy o výhodách zpracování vlastních mezistěn a uzavřeném oběhu vosku, tedy jak můžeme být ve vosku soběstačnými včelaři, nám nastíní jednu z cest, jak se vymanit z tohoto začarovaného kruhu.

Ivan Černý pak shrne zkušenosti se svým hobby provozem, ve kterém se, jak sám uvádí, již osm sezon nepoužívají mezistěny a po tři sezony jsou včely vedeny i bez rámků. Jaké výhody a nevýhody takovéto uspořádání přináší, diskuse o ekonomice takového provozu, vliv volné stavby na zdravotní stav včelstev a návody, tipy a triky pro zájemce o volnou stavbu přinese

jeho příspěvek „*Volná stavba*“ s podtitulem téměř cimrmanovským – *...zkuste to bez rámků, pane kolego!* Ivan Černý zmíní i svůj experiment s plastovými rámkami pro volnou stavbu. Přednáška ukáže další možnou cestu dnešního včelaření. Bonusem na této cestě je pak zisk skutečně čistých produktů od zdravých a šťastných včel.

Další alternativu včelaření představí ve svém příspěvku o plastových mezistěnách Leopold Matela. Tedy přesněji: seznámí přítomné s možností využití celoplastových rámečků pro úlový systém Langstroth 2/3 s důrazem na možnosti a výhody při převádění včelstev na menší buňky 4,9 a 5,1 mm, což je mimochodem zároveň i jedna z diskutovaných cest k potlačování varoózy.

A aby celý den nebyl tak monotematicky voskový a celý program měl zároveň i větší přesah, poslechneme si i dvě přednášky týkající se včel samotných, tedy jejich biologie.

„*Hormony jsou chemické signály sloužící k regulaci procesů, které probíhají uvnitř těl mnohobuněčných živočichů, hmyz nevyjímaje. V první části připravované přednášky přiblížíme posluchačům, jak hmyzí hormony vypadají a kde se tvoří. Potom na několika příkladech ukážeme, jak je jimi regulován vývoj a rozmnožování hmyzu obecně a jaké vysoce specifické adaptace si vytvořila včela medonosná (Apis mellifera),*“ uvádí svůj příspěvek Pavel Jedlička, který se problematice věnuje v současné době v Ústavu organické chemie a biochemie, v.v.i. AV ČR v Praze. Druhá přednáška bude od jeho zahraničního kolegy Ulricha Ernsta, včelařického odborníka z Německa, který svoji specializaci vypiloval až v belgické Lovani, kde se věnoval studiu chování včel, a právě výsledky této práce bude prezentovat ve své přednášce, kterou v krátkém abstraktu

popisuje takto: „*Honeybee colonies have often been portrayed as highly harmonious societies where egoism is absent and all individuals work happily together. However, there are conflicts lurking beneath the surface. For instance, there might be different interests in which larvae should be reared to become queens. Another potential conflict is about reproduction: is it only the queen who gets to lay eggs? I will focus on the latter, discuss the occurrence of laying workers in queen-right colonies, and how conflicts are resolved in the colony. The insight gained in these studies may also apply to other social systems, including mammals (and humans),*“ což lze volně přeložit: Včelstva jsou často popisována jako vysoce harmonická společenstva, kde zcela chybí sobectví a všichni jednotlivci šťastně spolupracují pro blaho celku. Nicméně i zde se pod povrchem skrývají konflikty. Nejrůznější zájmy hrají roli například při rozhodování, ze kterého vajíčka se stane budoucí matka. Další potenciální svár souvisí s reprodukcí: je to pouze matka, kdo může klást vajíčka? V přednášce se dozvíme o dělnicích kladoucích ve včelstvech s fungující matkou i o způsobech řešení těchto situací včelami. Výsledky těchto studií lze aplikovat i na další společenstva, včetně savců (a lidí).

Doprovodný program obstará jednak slovenský kolega Marián Mečiar, který bude předvádět práci se svými silikonovými formičkami a voskem (formičky si budou moci zájemci zakoupit na místě). Jak sám říká: „*K videniu budú formy celkom jednoduché, kde sa nemusí nič rozoberať a svieca sa vytiahne ako z tubusu. Ale aj formy zložitejšie s odvodušením. Môžeme si v slovenčine pohovoriť o teórii a užitočnosti horenia a stekania sviec, o knôtoch, až po skúsenosti s predajom sviec. A môžeme si dať aj partičku šachu na 100% šachovnici z vosku, na ktorej zrovna pracujem.*“ Další

doprovodný program bude slovem provázet a odpovědi na dotazy týkající se technologie zpracování tohoto včelího produktu podávat Alena Machová z Losiné u Plzně v rámci prezentace výroby mezistěn na válcových lisech a úpravy voští a vosku před zpracováním na mezistěny.

Shlédnout bude možno i výstavu fotografií včel snímaných objektivem elektronového mikroskopu za osobní účasti jejich autora F. Weydy.

No a to pivo si v Plzni samozřejmě můžete dát také.

P. S.: A abyste si tu pivo nemuseli kupovat, zapojte se do vyhlášených soutěží:

- o nejzajímavější / nejstarší lis na mezistěny s měřením velikosti buněk nebo historickou včelařskou pomůckou (kterou jistě mnozí máte na půdách a v kůlnách). Tedy vyrazte na půdu, do kůlny, oprašte

včelařské věci po dědečkovi a přivezte je do Plzně na výstavku. Mezi odměnami nějaké to pivo určitě bude.

- v předvečer, pro ty, kteří se nemohou dočkat, nebo přijedou dříve, bude probíhat bowlingový turnaj o ceny (tady platí stejné pravidlo jako u odměn, tedy i tady se nějaké to pivo určitě objeví). Ale celý večer nebude jen o bowlingu a pivu, ale hlavně o setkání a povídání si mezi přáteli včel.

Přihlásit se můžete na [webu PSNV](#), ale pokud máte potřebu více informací, tak pak je v provozu [zvláštní web](#) a [facebook](#), kde najdete informace o programu, časovém rozvrhu, o lektorech, o doprovodném programu apod.

Ještě pro ty, kteří dosud nemají anebo nečetli oficiální pozvánku:

POZVÁNKA

na zimní včelařskou konferenci

František Vogl 2017

pořádanou u příležitosti

160. výročí výroby první české voskové mezistěny

s podtitulem

VČELÍ VOSK – NEDOCENĚNÝ VČELÍ PRODUKT

sobota 21. ledna 2017 v 8:00 hod, velký sál hotelu Slovan v Plzni

vstup do přednáškového sálu je z Americké 17 (Restaurace ALFA)

Hlavním nosným tématem celodenní konference je včelí vosk a použití mezistěn ve včelařství v kontextu historickém, s důrazem na čistotu suroviny použité při výrobě mezistěn – tedy téma velmi aktuální vzhledem k současnému nedostatku vosku.

Hlavní program:

- František Vogl – první kovový lis na voskové mezistěny na světě aneb co se ve starých včelařských knihách nedočtete* – **Martina Hřebenářová**
- Porovnání složení panenského díla a voskových mezistěn* – **Jan Hrdlička**
- Světový obchod se včelím voskem a jeho možný vliv na kvalitu mezistěn obchodovaných v České republice* – **Bronislav Gruna**
- Policing in honeybees* – **Ulrich Ernst**, tlumočeno do češtiny

- *Hmyzí endokrinologie, aneb i hmyz má své hormony* – **Pavel Jedlička**
- *Endokrinní disruptory jako hrozba pro včely i člověka, aneb jak prostředí poškozuje reprodukční zdraví člověka* – **Jan Nevorál**
- *Včely a volná stavba, aneb zkuste to bez mezistěn a bez rámků. Diskuse o kladech a záporech. Jsou alternativní způsoby včelaření novou volbou?* – **Ivan Černý**
- *Uzavřený koloběh vosku* – **Zdeněk Klíma**
- *Zkušenosti s plastovými mezistěnami* – **Leopold Matela**

Doprovodné akce:

- Prezentace výroby mezistěn na válcových lisech a přípravy voští a vosku před zpracováním na mezistěny – odpovědi na dotazy týkající se technologie zpracování tohoto včelího produktu – **Alena Machová**
- Prezentace odlévání figurálních voskových svící do silikonových forem, prodej forem a příslušenství, diskuse a poradenství – **Marián Mečiar (SR)**
- Výstava snímků **Františka Weydy** z elektronového mikroskopu s tematikou biologie včely medonosné
- Výstava „Historické lisy“ na výrobu mezistěn ze včelího vosku, včetně původního Voglova lisu vyrobeného v Obecnici roku 1857

Všechny včelaře, zájemce o včelaření i nevčelaře srdečně zve organizační tým a pořádající Pracovní společnost nástavkových včelařů CZ, z. s., za součinnosti s ZO ČSV Plzeň-střed.

Představení přednášejících:

- **Ing. Jan Hrdlička, Ph.D.**

V roce 1999 ukončil studium oboru analytická chemie na VŠCHT Praha, kde také roku 2008 absolvoval doktorské studium ve stejném oboru. Od roku 2003 je pracovníkem Katedry chemie Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni. Kromě výuky se zde zabývá elektrochemickými reakcemi organických látek přírodního původu, a v rámci analytické chemie je zaměřen na elektroanalytické metody a plynovou chromatografii.

- **Ing. Pavel Jedlička, Ph.D.**

Během doktorského studia se zabýval účinkem analogů hmyzích hormonů na vývoj a reprodukci (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy). Hormonům a jejich funkci u sociálního hmyzu se věnuje i v současné době v Ústavu organické chemie a biochemie, v.v.i. AV ČR v Praze.

- **Ing. Jan Nevorál, Ph.D.**

Vědecký pracovník Biomedicínského centra a Ústavu histologie a embryologie Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Plzni. Se svými kolegy studuje reprodukční procesy, které vedou k oplození a dalšímu embryonálnímu vývoji. Základní poznatky o reprodukčních procesech následně využívá k hodnocení látek, které významně znečišťují prostředí, navíc dokáží napodobit některé hormony, a tak ohrožují reprodukční zdraví člověka. Na těchto vědeckých úkolech jeho laboratoř spolupracuje s řadou tuzemských i zahraničních pracovišť.

- **Ulrich Ernst, Ph.D.**

Katholieke Universiteit Leuven – University of Leuven, Belgium, Department of Biology, Animal Physiology and Neurobiology Section. Uli Ernst studied biology and chemistry in Germany. In 2016 he received his Ph.D in Leuven (Belgium) for studies on 'worker policing' in honeybees. He will present some of his research.

Uli Ernst vystudoval biologii a chemii v Německu. V roce 2016 obdržel titul Ph.D. v Lovani (Belgie), kde se věnoval studiu chování včel se zřetelem na „policejní dohled“ dělnic na ochranu úlu. Některé výsledky z této práce bude také prezentovat ve své přednášce – tlumočená přednáška v angličtině.

- **MVDr. Zdeněk Klíma**

Zabývá se praktickými otázkami chovu včel, především postupy umožňujícími udržitelný chov včel bez použití syntetických akaricidů.

- **Ing. Ivan Černý**

Známý včelařský propagátor a inovátor. V současnosti přednáší a vyučuje včelaře informačním technologiím a obecnému i speciálnímu včelařství na Středním odborném učilišti v Blatné. Spolupodílí se na organizaci i výuce letních škol nástavkového včelaření. Občas čtenáře časopisu Moderní včelař potýrá i nějakým odborným včelařským textem.

- **RNDr. Leopold Matela**

Ve své včelařské praxi se věnuje racionálnímu chovu včel v nízkých nástavech a alternativním postupům chovu včel, hobby včelař, zástupce firmy dodávající také včelařské potřeby.

- **Mgr. Bronislav Gruna**

Včelaři profesionálně v rodinném včelařství zaměřeném na produkci druhových medů, včelích matek a oddělků převážně na jižní Moravě, v nadmořských výškách 180 – 450 m n. m. K jeho hlavním zájmům náleží zejména včelařská botanika a druhové medy, chov a šlechtění včelích matek, z problematiky včelích nákaz zvláště hlubší poznání biologie kleštíka včelího.

- **Ing. Martina Hřebenářová**

V rodinném hobby provozu na Šumavě se v nadmořských výškách okolo 950 m.n.m. věnuje 60 včelstvům. V horských podmínkách se věnuje praktické šlechtitelské práci na místní přizpůsobené linii včel, chovu matek a testování vlastností včel.

- **Mgr. Alena Machová, MBA**

Výrobce voskových mezistěn. Včelaři od nepaměti (původně s dědečkem, nyní s manželem, dcerou a ostatními členy široké rodiny) v rodinném provozu se 100 včelstvy na 3 stanovištích (rámková míra: Optimal).

- **Marián Mečiar**

Známý slovenský výrobce silikonových forem pro odlévání voskových svící. Hobby včelař se 40 včelstvy.

- **Doc. RNDr. František Weyda, CSc.**

Známý entomolog zabývající se elektronovou mikroskopií, člen redakční rady časopisu Moderní včelař.

M. a L. Hřebenářovi

Kursy o nemocech včel jsou již naplněny

Tři kursy o nemocech včel, které vede MVDr. Zdeněk Klíma, o nichž jsme psali a na které jsme zvali v několika minulých číslech Věstníku (Brno 14. – 15. 1, Holešov 28. – 29. 1. a Praha 18. – 19. 2.), jsou již plně obsazeny. Pokud byste se na ně chtěli

přesto registrovat na webu PSNV, je třeba počítat jen s rolí náhradníka (lucky loser 😊)...

redakce

Letní školy se již plní

Letní školy nástavkového včelaření již visí na webu PSNV. Což není nic nového, psali jsme o tom už v několika minulých číslech. Nicméně: corpus scholarum – soubor škol je už skoro úplný a jednotlivé školy se postupně plní.

Co je zajímavé: je to letos již 14. ročník! To to letí... Ale to není vše! Těch škol je letos už 18!

A k tradičnímu již schématu přípravek, kursů pro začátečníky a mírně pokročilé přibyly také dvě školy se speciálním zaměřením. Vše, co se týká jednotlivých škol, najdete samozřejmě na webu PSNV. Dal by se dát jednoduchý odkaz. Ale chceme upozornit na některé zajímavé souvislosti, proto volíme tuto formu poněkud širšího výkladu. A ještě: Letos se pořadatelé snažili své školy představit co nejpodrobněji, aby měli zájemci o ně co nejvíc informací. To je také posun kupředu. Navíc je zde nabídka dárkových poukazů...

Zkusme nyní volně citovat z textu kolegyně Zdeňky Cutákové, který vyjde v Moderním včelaři 1/2017:

„Přípravka s názvem *Než začneme včelařit* je určena úplným začátečníkům, kteří si teprve plánují pořídit včelstva. Zkušební lektoři vás krůček po krůčku systematicky provedou nejdůležitějšími informacemi tak, aby vás nezahltili a abyste stihli pochopit klíčové informace, než si přivezete vlastní včely.

Po přípravce metodicky navazuje I. stupeň pro začínající včelaře, který je zaměřen na vedení včelstva v prvním roce, sledování zdravotního stavu, vytočení prvního medu a starosti o voskové dílo. Všichni účastníci mají možnost vyzkoušet si probíraná témata přímo na včelnicích organizátorů.

Pokročilejším včelařům, kteří hledají inspiraci pro zdokonalení svého včelaření, doporučujeme absolvovat II. stupeň. Velký důraz je věnován na praxi – např. na tvorbu oddělků, odchov matek a množení včelstev.

Letošní novinkou je LŠNV – speciál, která je zaměřena na konkrétní téma. Uskuteční se dvě, a to ve Vlkovicích u Fulneku a v Dolních Křečanech u Rumburku. Na škole ve Vlkovicích bude škola zaměřena na zpracování vosku, výrobu mezistěn a výrobu medoviny. Hlavním tématem v Dolních Křečanech bude ekologický chov včel, jelikož jsou na statku všechna včelstva vedena v ekologickém režimu.

Připravili jsme pro vás také možnost věnovat svému blízkému dárkový poukaz na letní školy. Veškeré informace o LŠNV včetně přihlašovacích formulářů, rozvrhů a dárkových poukazů naleznete na www.lsnv.cz.

Ještě k tomu dodáme, že aktuální informace o školách jsou také na [facebooku PSNV](https://www.facebook.com/psnv).

redakce

